

PM 2002 RV (Dnr 2071/02)

Familjehemsvård

Remiss från riksdagens revisorer

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta
att som svar på remissen överlämna denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Kristina Axén Olin anför följande.

Bakgrund

Riksdagens revisorer har granskat i vilken utsträckning de mål och regler som socialtjänsten har formulerat för familjehemsvården efterlevs. I rapporten framgår brister avseende strategin för hur familjehemsvården bör utvecklas på nationell och regional nivå. Rapporten visar även på brister när det gäller kommunernas möjligheter att leva upp till de krav som socialtjänstlagen ställer på familjehemsvården.

Revisorerna föreslår i rapporten att staten skall ta ett ökat ansvar för utvecklingen av familjehemsvården. Vidare föreslår revisorerna att:

- En satsning bör göras för att rekrytera fler familjer till familjehemsvården.
- Reglerna för arbetslöshetsersättningen bör ändras för dem som åtar sig ett familjehemsuppdrag.
- En satsning bör göras på forskning som utvärderar familjehemsvårdens effekter.
- De metoder som socialtjänsten använder i arbetet med familjehemsvården bör förbättras.
- Socialstyrelsen och länsstyrelserna bör få i uppdrag att genomföra en rikstäckande tillsynsinsats av socialtjänstens insatser inom familjehemsvården. Omfattningen av den statliga tillsynen av familjehemsvården bör öka.

Remisser

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och socialtjänstnämnden.

Stadsledningskontoret ställer sig i huvudsak bakom revisorernas förslag. Vidare anser stadsledningskontoret att kommunerna skall medverka i tillsynen av familjehemmen och att den oklarhet som råder kring tillsynsbegreppet samt att ansvarsfördelningen mellan länsstyrelsen och kommunen tydliggörs. Tillsynsansvaret bör vidare även omfatta att resultatet av vården skall följas.

Socialtjänstnämnden ställer sig positiv till revisorernas förslag.

Mina synpunkter

Jag instämmer i riksdagens revisorers förslag till att förbättra familjehemsvården. Som svar på remissen hänvisar jag i övrigt till det som framförs i denna promemoria.

Jag föreslår kommunstyrelsen besluta
att som svar på remissen överlämna denna promemoria.

Stockholm den 4 oktober 2002

KRISTINA AXÉN OLIN

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

ÄRENDET

Riksdagens revisorer har granskat i vilken utsträckning de mål och regler som socialtjänsten har formulerat för familjehemsvården efterlevs. I rapporten framgår brister avseende strategin för hur familjehemsvården bör utvecklas på nationell och regional nivå. Rapporten visar även brister när det gäller kommunernas möjligheter att leva upp till de krav som socialtjänstlagen ställer på familjehemsvården. Revisorerna föreslår i rapporten att staten skall ta ett ökat ansvar för utvecklingen av familjehemsvården. Vidare föreslår revisorerna att:

- En satsning bör göras för att rekrytera fler familjer till familjehemsvården.
- Reglerna för arbetslöshetsersättningen bör ändras för dem som åtar sig ett familjehemsuppdrag.
- En satsning bör göras på forskning som utvärderar familjehemsvårdens effekter.
- De metoder som socialtjänsten använder i arbetet med familjehemsvården bör förbättras.
- Socialstyrelsen och länsstyrelserna bör få i uppdrag att genomföra en rikstäckande tillsynsinsats av socialtjänstens insatser inom familjehemsvården. Omfattningen av den statliga tillsynen av familjehemsvården bör öka.

Rapportens innehåll i korthet

Revisorernas granskning av familjehemsvården har föregåtts av intervjuer och enkäter till socialtjänsten och länsstyrelsernas sociala enhet i fyra län. Följande län och kommuner har besökts. Örebro län: länsstyrelsen, Örebro kommun och Kumla kommun; Västra Götalands län: länsstyrelsen, Göteborgs kommun (familjehemsenheten vid Biskopsgårdens stadsdelsnämnd), Herrljunga kommun och Borås kommun; Västernorrlands län: länsstyrelsen, Timrå kommun, Sundsvalls kommun och Örnsköldsviks kommun; Stockholms län: länsstyrelsen, Stockholms kommuns centrala rekryteringsenhet och familjehemsgruppen i Spånga-Tensta stadsdelsnämnd.

Rapporten utgår ifrån att familjehemsvårdens mål är att normalisera barn och ungdomars uppväxtvillkor och kompensera för tidigare brister. Vilket skall resultera i att barnen mår bra och utvecklas positivt. Detta förutsätter bl.a. att familjehemsvården skall vara stabil och trygg, barnen skall må bra under och efter en placering, att socialtjänsten strävar efter en återförening mellan barnet och dess föräldrar och att barnen får det extra stöd som de kan behöva från t.ex. skola eller barnpsykiatri. Den allmänna uppfattningen är dessutom att familjehemsvård i de flesta fall är överlägsen vård i institution. Ställningstagandet motiveras bl.a. med den nära anknytningen till vuxna ersättare för de biologiska föräldrar, kontinuitet i relationer samt att familjehemsvård är billigare än institutionsvård.

Resultatet av revisorernas granskning visar att det finns stora problem inom familjehemsvården. Följande problem har särskilt belysts i rapporten:

- Familjehemsplacerade barns skolgång fungerar dåligt.
- Andelen tonårsplaceringar som bryter samman uppgår till mellan 40 och 50 % beroende på hur sammanbrott definieras.
- Andelen barn som placeras på institution har ökat kraftigt på familjehemsvårdens bekostnad.
- Socialtjänsten lever inte upp till de krav socialtjänstlagen ställer på barnavårdsutredningar.

- Det är ovanligt att socialtjänsten använder en strukturerad metod för att följa placerade barns utveckling.

Förändring inom familjehemsvården

Av rapporten framgår att det pågår en förändring inom familjehemsvården. En förhållandevis liten andel av familjehemsplaceringarna görs i hem som är främmande för barnet och som samtidigt inte tidigare verkat som familjehem. Bristen på familjehem har lett till att planerad vård i familjehem inte kunnat genomföras. Barn för vilka familjehemsvård bedömts bäst har istället placerats på institution eller fått välja bort en önskad familjehemsplacering. En annan konsekvens av bristen är att närhetsprincipen inte kunna efterlevas. Vidare påtalas att kunskapsbrister finns vad gäller ansvarsfördelning mellan kommunens socialtjänst och privata organisationer som förordas för familjehem. Det är så svårt att rekrytera familjehem är att barn som placeras har mer omfattande behov än tidigare, ökad förvärvsfrekvens bland befolkningen och mindre tid.

Kommunövergripande placeringar

I samband med kommunövergripande placeringar uppstår ibland tvister om vilken kommun som ska finansiera extra stödinsatser i skolan eller om hur omfattande sådana stödinsatser bör vara. Motsvarande diskussioner kan uppstå inom samma kommun mellan skol- och socialtjänstförvaltning eller mellan kommundelar. Svårigheter att tolka nationella och/eller kommunala regelverk kan medföra att barn inte får det stöd de enligt skollagen och socialtjänstlagen har rätt till.

Socialtjänstlagens bestämmelser om överflyttning av ärenden fungerar inte som det är tänkt eftersom framställningar om överflyttning regelmässigt avslås av ekonomiska skäl.

Uppföljning av vården

I rapporten framgår vidare att socialtjänsten saknar strukturerade metoder för att följa familjehemsplacerade barns utveckling. Uppföljning av familjehemsvården skall omfatta särskilt barnens hälsa, utbildning och kontakter med biologiska föräldrar. I rapporten framgår att kontakten med biologiska föräldrar följs upp noggrannare än barnens hälsa och utbildningsresultat.

Ekonomisk ersättning till familjehem

Ett familjehemsuppdrag räknas inte som överhoppningsbar tid för arbetslöshetsersättning på samma sätt som vård av eget barn som inte fyllt 2 år eller vård av adoptivbarn i två år efter barnets ankomst i familjen. Revisorerna föreslår i rapporten att arbetslöshetsförsäkringens regler för familjehemsföräldrar ändras och att vårda ett barn inom ramen för ett familjehemsuppdrag jämföras med de regler som gäller för överhoppningsbar tid för vård av eget barn. Revisorerna tar dock inte ställning till frågan om familjehemsuppdrag skall räknas som förvärvsarbete istället för ett uppdrag. Revisorerna hänvisar i denna fråga till föreslagna arbetet med att ta fram en strategi för familjehemsvårdens långsiktiga utveckling.

På uppdrag av regeringen bedrivs en viss utredningsverksamhet som berör familjehemmens ställning i trygghetssystemet som arbetslivsinstitutet har fått. Vidare bedrivs ett projekt inom näringsdepartementet som skall belysa frågan om ersättningsrätten för dem som erhåller arvoden och som inte betraktas som anställda, som t.ex. familjehemsföräldrar.

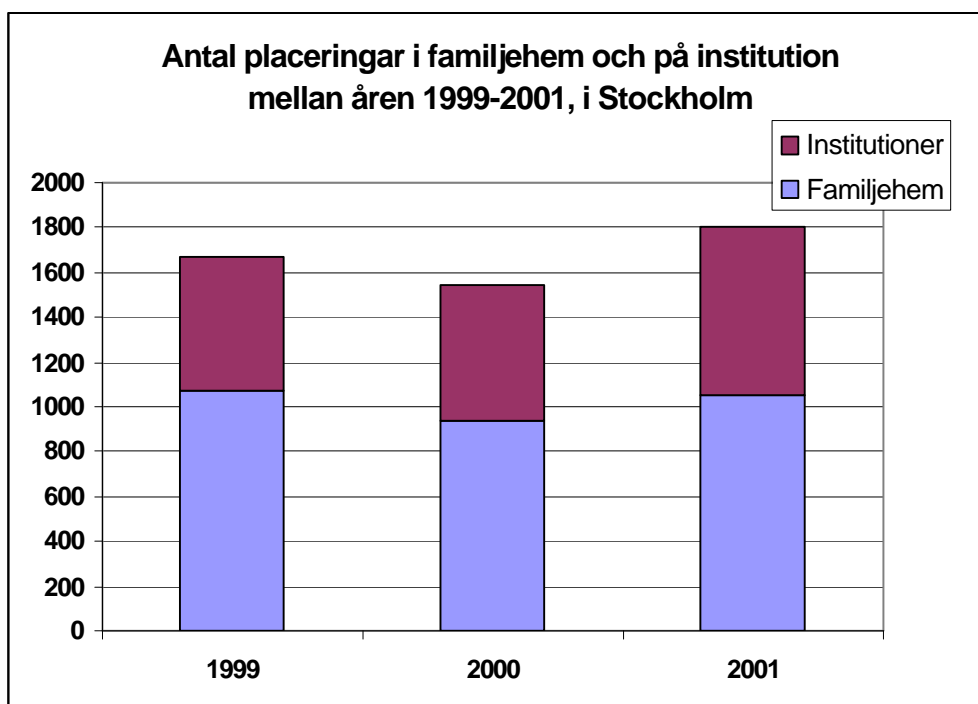
REMISSER

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och socialtjänstnämnden.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande inkommet den 28 augusti 2002 är i huvudsak av följande lydelse.

Enligt riksdagens revisorer finns det fortfarande brister avseende de problem som uppmärksammades vid förra kartläggningen i början av 1990-talet. Stadsledningskontoret ställer sig bakom revisorernas förslag till att staten tar ett ökat ansvar för utvecklingen och tillsynen av familjemsvården. Kontoret instämmer i att kunskapen brister om reglerna för ansvarsfördelning mellan privata vårdgivare och ansvarig kommun och att detta bör förbättras. Den föreslagna kartläggningen av befintliga familjehem och avtal är därför angelägen.

Svårigheter att rekrytera nya familjehem påtalas i rapporten. Uppföljning av antalet placeringar av barn och ungar i staden mellan 1999 och 2001 visar att antalet placeringar har ökat något. Denna ökning motsvarar i stort sett den ökning som har skett på antalet placeringar på institution. Det skall dock noteras att en institutionsplacering oftast varar en kortare tid i avvaktan på någon annan insats för barnet och att familjemsvården tillhör den mer stadigvarande insatsen. Förslaget att regeringen skall ta initiativ att förbättra rekryteringen av familjehem är därför bra. En möjlighet att stimulera regional samverkan och rekrytering vore att länsstyrelserna tog på sig att ekonomiskt stödja en regional organisation då det är svårt för en enskild kommun att ta på sig samordningsansvaret.

Riksdagens revisorer föreslår att socialstyrelsen och länsstyrelsen bör få i uppdrag att genomföra en rikstäckande tillsynsinsats av socialtjänstens insatser inom familjemsvården och att omfattningen av den statliga tillsynen av familjemsvården.

Det finns mycket att göra när det gäller tillsyn och uppföljning av familjemsvård för ungdomar. Det är nödvändigt att kommunen medverkar i tillsynen över familjemsvården för att kunna garantera en effektiv tillsyn. Detta ställer höga krav på samsyn mellan länsstyrelsen och

kommunerna och att tillsynsarbetet samordnas, bl.a. genom riktlinjer och avrapporteringar samt att systematiserade tillsynsmodeller tas fram.

För att kunna skapa förutsättningar för enhetliga bedömningar av familjehemsvården anser stadsledningskontoret att det är nödvändigt att klarlägga den oklarhet som råder kring tillsynsbegreppet samt att ansvarsfördelningen mellan länsstyrelsen och kommunen tydliggörs.

Det är dessutom viktigt att tillsynsansvaret även omfattar att resultatet av vården skall följas, givet den känsliga verksamheten som ett omhändertagande av barn och unga innebär.

Stadsledningskontoret ställer sig bakom revisorernas förslag att arbetslöshetsförsäkringens regler för familjehemsföräldrar ändras. I ett eventuellt framtida uppdrag att utreda om familjehemsuppdrag skall räknas som ett förvärvsarbete och inte som uppdrag, skall det självfallet ingå att belysa de konsekvenser som förslagen får ekonomiskt för kommunerna.

Socialtjänstnämnden beslutade den 29 augusti 2002 att åberopa och överlämna socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande.

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 12 augusti 2002 är i huvudsak av följande lydelse.

Bakgrund

Forskningen om familjevårdens och angränsande vårdformers måluppfyllelse i en vid mening är begränsad. Placering i familjehem är den dominerande vårdformen för barn men den stora tilltron till vårdformen har inget empiriskt stöd (Socialstyrelsen 1999). Revisorerna redogör för reglerna för den sociala tillsynen och hänvisar till den pågående översynen av hur statens tillsyn kan göras till ett tydligare och effektivare förvaltningspolitiskt instrument.

Inom ramen för Socialstyrelsens program för nationellt stöd till kunskapsutveckling inom socialtjänsten finns utvecklingsprojektet Barns behov i centrum, som berör familjehemsvården och som kan vara ett instrument för kunskapsutveckling, systematik i dokumentation och uppföljning. Några allmänna råd från Socialstyrelsen till ledning för kommunernas socialtjänst finns inte om familjehemsvård.

Kommunernas socialtjänst har tillsynsansvar enligt SoL och socialtjänstförordningen (SoF).

Den granskning som revisorerna genomförde i början av 1990-talet resulterade i att länsstyrelserna gjorde en omfattande kartläggning. I Socialstyrelsens rapport med anledning av denna kartläggning framgick att det fanns brister, men att även stora förbättringar skett inom familjehemsvården i kommunerna. Bland bristerna redovisades att de individuella planerna var ofullständiga och omöjliga att använda som styrinstrument, att de lagfästa kraven på utredning, samråd och uppföljning inte tillgodosågs i tillräcklig utsträckning. Dessutom påtalades att barnen inte besöktes minst två gånger årligen, att dokumentationen om barnets behov och utveckling behövde förbättras och slutligen att barnets rätt att komma till tals inför och under placeringen inte bevakats. De förbättringar som iakttagits var att utredningarna - särskilt familjehemsutredningarna - blivit bättre.

Iakttagelser från genomförd granskning

En förhållandevis liten andel av familjehemsplaceringarna görs i hem som är främmande för barnet och som samtidigt inte tidigare verkat som familjehem. Det som präglar familjers motiv att bli familjehem är enligt en tidigare gjord studie en önskan att ta ansvar och ge omsorg. Familjehem har ofta ett socialt intresse och en önskan att engagera sig i andra människor. De vill använda sin kompetens som föräldrar på ett sätt som kan bli till nytta även för andra än deras egna barn. Mer än hälften av familjehemmen har ett barn boende hos sig.

Revisorerna redogör för de vägar kommunerna använder sig av vid *rekrytering av familjehem*, alltifrån släktinghem till familjehemsliknande institutioner och s.k. förstärkt familjehemsvård i företags-/stiftelseform. De konstaterar att kunskapsbrister finns vad gäller ansvarsfördelning mellan kommunens socialtjänst och organisationer som förmedlar familjehem.

Det effektivaste sättet att rekrytera nya familjehem är genom informella kontakter, t.ex. genom att befintliga familjehem entusiasmerar andra att söka sig till familjehemsvården. Det förutsätter att kommunen kan ge familjehemmen bra villkor. Annonsering ger magert resultat i förhållande till arbetsinsats. Många som arbetar med rekrytering önskar sig en bank av familjehem att välja mellan när placering blir aktuell, men det har visat sig vara svårt att få det att fungera. Dels råder det en allmän brist på familjehem, dels lönar det sig inte för många kommuner att utreda och utbilda familjer innan de ser ett behov. Familjer som utretts och utbildat sig vill i regel ha ett uppdrag så fort som möjligt. Drar det ut på tiden är det vanligt att familjen vänder sig till någon annan kommun för att få en placering.

Svårigheten att rekrytera familjehem stiger med ökande ålder för barnen. De största svårigheterna gäller tonårsbarn och barn som är särskilt krävande. Barn med invandrarbakgrund är överrepresenterade bland barn som omhändertas för vård. Kommunerna har svårigheter att rekrytera familjehem med utländsk bakgrund. I rapporten redovisas att kommunerna anser att rekrytering av familjehem har blivit svårare för alla åldersgrupper samtidigt som antalet barn som placeras i familjehem ökat. Det som ligger bakom de ökande svårigheterna anges vara

1 Samhällsförändringar (främst ökad förvärvsfrekvens bland kvinnor/ökat beroende av två förvärvsinkomster, brist på tid)

2 Mer krävande uppgift att vara familjehem (främst att barnens vårdbehov ökat, större krav ställs på familjehemmen, krav på samarbete med barnets föräldrar)

3 Professionalisering (låga arvoden och ökade ersättningskrav från familjerna)

Bristen på familjehem har lett till att planerad vård i familjehem inte kunnat genomföras. Barn för vilka familjehemsvård bedömts bäst har istället placerats på institution eller fått insatser i öppenvård. 40 % av tillfrågade socialtjänstenheter uppger att det ibland hänt att de fått välja bort en önskad familjehemsplacering. En annan konsekvens av bristen är att närhetsprincipen inte kunnat efterlevas.

I samband med *kommunövergripande placeringar* uppstår ibland tvister om vilken kommun som ska finansiera extra stödinsatser i skolan eller om hur omfattande sådana stödinsatser bör vara. Motsvarande diskussioner kan uppstå inom samma kommun mellan skol- och socialtjänstförvaltning eller mellan kommunalar. Svårigheter att tolka nationella och/eller kommunala regelverk kan medföra att barn inte får det stöd de enligt skollagen och socialtjänstlagen har rätt till. Socialtjänstlagen kan inte heller fungera som det är tänkt eftersom framställningar om överflyttning regelmässigt avslås av ekonomiska skäl.

Socialtjänsten ska enligt tillägg i socialtjänstlagen 1999 i första hand överväga om barnet kan placeras hos *anbörig eller annan närstående*. Detta synes ha fått genomslag i praktiken.

Socialtjänstlagen ställer också *krav på att familjehem utreds*. Flera utredningsmodeller har utvecklats. Större kommuner med särskild enhet för rekrytering och utredning har i regel väl utvecklade modeller. Långt ifrån alla blivande familjehem genomgår dock en noggrann utredningsprocess då denna tar lång tid och avsevärda resurser i anspråk. Mindre kommuner och kommunalar har inte underlag för att anordna s.k. PRIDE-utbildning. Ungefär 65 % av blivande familjehem utreds med hjälp av de särskilt utprovade metoderna (PRIDE, Kälvestenmetoden el liknande). Familjer som fungerar/-t som familjehem utreds inte lika noggrant inför en placering som helt nya. Socialtjänsten ställer i utredningen ofta lägre krav på släkting- och nätverkshem än på traditionella familjehem.

Att *uppföljning av vården* sker med viss systematik samt att den dokumenteras är en grundläggande förutsättning för en väl fungerande uppföljning. Flertalet enheter som tillfrågats (80 %) anser att de bedriver sådan tillsyn. Metoder har utvecklats för att följa upp hur placerade barns livssituation förändras (Socialstyrelsens projekt Dartington, Looking after children, Barns behov i centrum - BBiC). Tillfrågade socialtjänstenheter bedömer att uppföljningen av vården förbättrats. Instruktioner har utarbetats i flera kommuner, enskilda samtal med barnen vid hembesök krävs ofta. Hittills vunna erfarenheter av Socialstyrelsens projekt är kända av två av

tre tillfrågade enheter. Åtta av tio anser inte att de regelmässigt använder någon strukturerad metod för att följa familjemshemplacerade barns utveckling. Endast 8 av de enheter som besvarat revisorernas enkät uppger att de helt eller delvis använder Socialstyrelsens material. En slutsats som revisorerna drar av sin undersökning vad gäller uppföljning är att kontakten med biologiska föräldrar följs upp noggrannare än barnens hälsa och skolgång.

En del i uppföljningen är att upptäcka brister i familjemshemsuppdragen. Något mer än hälften av de tillfrågade anser att brister upptäckts och att bristerna främst kunde härledas till svårigheter i kontakten med de biologiska föräldrarna och att barnets behov visat sig vara större än familjemshemmets förmåga.

Bra och kontinuerligt *stöd samt fortbildning* bedöms av kommunerna som framgångsfaktorer i framtiden. Det stöd som förekommer i landet är träffar och korta utbildningar för familjemshem, handledning genom utomstående samt stöd genom socialtjänsten via regelbundna telefonsamtal och hembesök. De stödbehov till barnen som uppmärksammas i stödkontakterna kan gälla kontakter med barnpsykiatri eller extra insatser i skolan. I större kommuner kan ansvaret för för kontakter med barnet, familjemshemmet och de biologiska föräldrarna vara uppdelat på flera olika socialsekreterare. Detta gör det – enligt rapporten – sannolikt lättare att skilja på socialtjänstens olika roller i förhållande till ett familjemshem. I de större kommuner som besökts av revisorerna har det funnits särskilda familjemshemsg grupper med ansvar för att rekrytera, utreda och stötta familjemshem under pågående vård.

Flertalet kommuner följer Kommunförbundets rekommendationer för arvoden och omkostnadsersättningar till familjemshem. *Familjemshemmersättning* regleras i avtal mellan kommunen och familjemshemmet. Familjemshemsvård är ett förhållande billigt vårdalternativ jämfört med institutionsvården (600 kr/dygn resp 2 800 kr/dygn, Socialstyrelsen 2001). Av kommunintervjuerna framgår att detta kan leda till problem. Socialtjänsten kan av ekonomiska skäl prioritera familjemshemsvård trots att tonåringar har omfattande social problematik som kräver professionell behandling. Den övervägande delen av tillfrågade socialtjänstenheter (67 %) tror att familjemshemsarvodet haft viss betydelse för beslutet att ta uppdrag som familjemshem.

Det är ovanligt att familjer tappar intresset för familjemshemsvård på grund av att de tycker att de ekonomiska villkoren är alltför dåliga. Revisorerna har själva uppmärksammat brister när det gäller rätt till ersättning från a-kassa.

Rapporten redovisar även revisorernas granskning av länsstyrelsernas insatser i förhållande till familjemshemsvården.

Förslag

Riksdagens revisorer föreslår med utgångspunkt i genomförd granskning att regeringen bör ta initiativ till att en nationell strategi utarbetas för familjemshemsvårdens långsiktiga utveckling. Strategin bör omfatta en kartläggning av landets familjemshem samt av de avtal socialtjänsten tecknar med organisationer som säljer förstärkt familjemshemsvård. Regeringen bör initiera en satsning som underlättar kommunernas rekryteringsarbete, t.ex. information till allmänheten om familjemshemsvård. Arbetslöshetsförsäkringens regler för familjemshemsföräldrar bör ändras så att familjemshemsuppdrag jämföras med de regler som gäller för överhoppningsbar tid för vård av eget barn. I strategin bör också ingå en plan för hur de dokumentations- och uppföljningsinstrument Socialstyrelsen utvecklat ska föras ut till socialtjänsten samt utvärdering av de metoder som används för att utreda och utbilda blivande familjemshem. Revisorerna anser att det som en del i den föreslagna strategin bör ingå en satsning på forskning som bygger upp kunskap om familjemshemsvården effekter. Slutligen föreslås skärpt statlig tillsyn genom uppdrag till Socialstyrelsen och länsstyrelserna att gemensamt genomföra rikstäckande verksamhetstillsyn.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen anser att rapporten ger en riktig bild av utvecklingen av familjemshemsvården, såväl av de förbättringar som skett under senare år som av kvarstående brister och problem. Även om kommunerna har det operativa ansvaret för genomförande av vården finns många frågor som

behöver nationell genomlysning. Därför välkomnar förvaltningen förslaget om en nationell strategi för den långsiktiga utvecklingen av familjehemsvården.

De vanliga föreställningarna om vad familjehem är överensstämmer inte med praktiken. En marknad har utvecklats där idag, förutom traditionella familjehem och släktinghem som tar emot ett enskilt barn, återfinns mer institutionsliknande familjehem, familjehem med professionell karaktär som tar emot flera barn och familjehem som är knutna till stiftelse/företag som säljer familjevård (platser och stöd) till kommunerna. Den föreslagna kartläggningen av befintliga familjehem och avtal är angelägen. Det finns en risk att köp av förstärkt familjehemsvård kan utarma den vård som handhas av kommunerna själva. Den köpta vården kostar enligt förvaltningens erfarenheter 900-1300 kr per dygn vilket ska jämföras med den kommundrivna vården som i regel kostar 450-600 kr. Den förstärkta familjevården ger sina familjehem högre arvoden, erbjuder dygnetruntstöd och konsulenter inom dessa organisationer har färre barn att ansvara för än handläggarna inom Stockholms stad. De högre kostnaderna och tillgången till mer stöd kan inte alltid förklaras av att uppdragen är svårare än många uppdrag som ges till traditionella familjehem. Villkoren för placerade barn måste utvecklas lika oavsett vårdgivare. Förvaltningen instämmer i att kunskapen brister om reglerna för ansvarsfördelning mellan vårdgivare och ansvarig kommun. En del privata vårdgivare accepterar inte att kommunen tecknar avtal med familjehem som är knutet till vårdgivaren och ibland underlåter därigenom kommunen att teckna direkt avtal om uppdraget, vilket lagen förutsätter.

Kommunernas rekrytering av nya familjehem skulle kunna underlättas genom information om familjehemsvårdens villkor till allmänheten. Förvaltningens uppfattning är att allmänheten har mycket liten kunskap om vad familjehemsvård innebär, vad vi begär av familjehem och vilka villkor som följer med ett uppdrag. Den massmediebild som varit förhärskande visar ofta misslyckanden inom vården och negativa beskrivningar av "fosterbarn". Den här bilden behöver göras betydligt mer nyanserad. Förslaget att regeringen ska ta initiativ i frågan är därför bra. Revisorerna framhåller värdet av regional samverkan när det gäller nyrekrytering. På initiativ från Stockholms stad har sådan samverkan inletts i Stockholms län. Hälften av kommunerna har hittills visat intresse för samverkan i rekrytering. Det är svårt att lägga samordningsansvaret på en kommun. En möjlighet att stimulera samverkan och rekrytering vore att länsstyrelserna tog på sig att ekonomiskt stödja en regional organisation. Revisorerna redovisar vilka negativa konsekvenser bristen på familjehem kan få. Förvaltningen vill redovisa ytterligare en. Det är alltför vanligt att välfungerande familjehem lockas att ta emot för många barn samtidigt.

Förvaltningen biträder förslaget om ändring av reglerna i arbetslöshetsförsäkringen.

En utvärdering av PRIDE-metoden genomfördes i Stockholm när metoden var ny och de familjer som genomgått utbildningen ännu ej fått några uppdrag. Det skulle vara av värde att utvärdera de metoder som används i landet. Förutom momenten rekrytering och utbildning bör vikten av förberedelse av uppdrag betonas.

Revisorerna anser att den nationella strategin ska innehålla en plan för hur de dokumentations- och uppföljningsinstrument som utarbetas av Socialstyrelsen ska föras ut till socialtjänsten. De instrumenten avser inte enbart familjehemsvård. Implementering måste enligt förvaltningens mening ske för den sociala barnvården i sin helhet, inte i första hand för familjehemsvården. I Stockholms stad används BBiC-materialet vid ett antal stadsdelsförvaltningar. Staden har riktlinjer fastställda av kommunstyrelsen dels för barn- och ungdomsutredningar, dels för familjehemsvård. Dessa kompletteras nu med grunderna i BBiC, nämligen att använda barnens sju behovsområden som grund för dokumentation och uppföljning. Det bör uppdras åt länsstyrelserna att med BBiC som grund utarbeta ett uppföljningsinstrument tillika tillsynsinstrument och med utgångspunkt från det göra verkliga uttalanden. Socialstyrelsen uttalade (1992/93:SoU4) att familjehem i flertalet fall är överlägsen vård på institution. Uttalandet motiverades av den nära anknytningen till vuxna ersättare och till kontinuiteten i relationer. Dessutom är vården i familjehem billigare för kommunerna. Revisorerna instämmer i bedömningen att familjehemsvård i flertalet fall är överlägsen vård i institution och anser det viktigt att värna om det som gör vårdformen bättre än institutionsvård. Förvaltningen instämmer i det och menar att den föreslagna nationella strategin, ytterligare

forskning tillsammans med medvetna kommunala satsningar krävs för att vårdformen ska behålla sina kvalitéer samtidigt som en anpassning till samhällsförändringar sker.

Förvaltningen vill slutligen göra ett tillrättaläggande av statistikuppgifter i rapporten (sid 57). Av de 138 barn från Stockholms stad som under 2001 placerades i familjehem, placerades 98 (71 %) i s.k. anknytningshem. Året innan var andelen anknytningsplaceringar 59 %.